

Vpliv raznih gnojil na rast in razvoj rastlin

Vsakomur, ki se bavi z gojitvijo in s pridelovanjem rastlin, mora biti dandanes znano, da se vse gnojenje bodisi poljske ali vrtno, ali travniške ali vinograde zemlje suče okoli štirih redilnih snovi, ki jih v zemlji ni nikjer preveč, navadno pa skoro povsod primanjkuje. Te štiri redilne snovi so: dušik, fosforova kislina, kalij in apno. Kdor hoče pravilno gnojiti, mora razen temeljitega poznavanja svoje zemlje tudi vedeti, kako učinkuje ta ali ona izmed naštetih štirih snovi, oziroma kako učinkuje gnojilo, ki ma to ali ono snov v sebi. Vpliv teh snovi na rast, razvoj, rodovitnost, zdravje in odpornost rastlin je namreč različen in se večkrat že na zunan na rastlini očitno pozna.

Dušik je najvažnejša redilna snov, katere pa skoraj v vsaki zemlji najbolj primanjkuje in jo moramo zato vedno dodajati. Poleg vode je dušik najmočnejša gonilna sila v prirodnem gospodarstvu. Voda in dušik najodločilneje vplivata na pridelek.

Dušik je jako gibljiva snov, ki jo voda kaj rada izpira v globočino, kamor ne segajo korenine rastlinja in se tako izgublja.

V hlevskem gnoju je razmeroma prav malo dušika (pol do 1%), več ga je v gnojnici, največ pa v dušičnatih umetnih gnojilih, kakor so: čilski soliter, sečnina, žvepleno-kisli amonijak, apneni dušik.

Vpliv obilga dušika se kaže posebno očitno na listih in poganjkih. Temno zeleni listi in bujno razviti poganjki izpričujejo, da je obilo dušika v zemlji. Ako se nahaja v ravno pravšnem razmerju z drugimi redilnimi snovmi, pospešuje tudi tvorbo cvetja, ki se prav bohotno razvija. To opazimo lahko zlasti pri cvetlicah. Prav tako ugodno vpliva tudi na barvo cvetja. Preobilica

dušika utegne imeti pa tudi slabe posledice, zlasti ako gnojimo z njim o nepravem času in zanemarjamo ostale redilne snovi. Sadno drevje n. pr. ne bo nastavilo kaj prida cvetnega brstja, ako ga pozno poleti preveč zalivamo z gnojnico, za kalij, fosforovo kislino in apno se pa ne zmenimo.

Preobilno in enostransko gnojenje z dušikom škoduje sadnemu drevju tudi na ta način, da povzroča prebužno in prehitro rast. Zaradi tega ostane les puhel, v jeseni ne dozori in pozimi rad pozebe. To velja zlasti za mlado drevje po drevesnicah. Koščicastemu sadju preobilni dušik še posebno škoduje, ker povzroča smoliko, zlasti če manjka v zemlji apna. Na tvorbo semena preobilni dušik takisto slabo vpliva. Z dušikom pregojene rastline obrode manj semena, ki poleg tega tudi znatno pozneje zori. Iz vsega tega posnamemo, da dušik ugodno učinkuje le tedaj, ako je v zemlji dovolj tudi ostalih redilnih snovi; zlasti pa ne sme manjkati kalija in apna. Kadar torej razvažamo po košnji gnojnico po sadovnjakih, trosimo n. pr. tudi pepel, ki ima mnogo kalija in apna v sebi.

Fosforna kislina je v vodi težko ali celo neraztopna. Raztapljanje pa preskrbe rastline same na ta način, da izločajo na koncu najtanjših korenin neko kislino, ki razjeda in razkraja fosforno kisle rudninske soli v zemlji. Fosfornokisla gnojila imajo to dobro lastnost, da se enakomerno porazdele v zemlji in se ne izgubljajo v globočino tako kakor dušik. Zato se fosforne kisline nič ne zgubi in enkratno obilno gnojenje zaleže za več let. V hlevskem gnoju je fosforne kisline zelo malo, zato jo dodajamo zemlji v obliki Thomasove žilindre, rudninskega superfosfata in kostne moke. Zadostna množina fos-

forne kisline v zemlji ugodno vpliva na množino in kakovost semena (plodov). Jako tudi pospešuje zoritev rastline v celoti in še posebej pravočasno zoritev njenega semena. Pri rastlinah, ki jih gojimo radi semena (žita, stročnice), je fosforna kislina izmed vseh drugih reditvenih snovi najvažnejša.

Kalij, ki se nahaja v zemlji v raznih spojinah, potrebuje rastlina za tvorjenje takomenovanih ogljikovih hidratov (škroba, sladkorja). V hlevskem gnoju je kalija prilično toliko, kakor dušika, torej nekako do 1%. Umetna kalijeva gnojila so pa znana 40% kalijeva sol in kajnit. V lesnem pepelu ga je nekako od 5–10%; torej je lesni pepel izvrstno kalijevo gnojilo. Kalija voda ne spere v globino, ker se trdno spoji z zemljo. Enkratno obilo gnojenje zaleže torej lahko za več let. Kalij posebno ugodno vpliva na zdravje rastline. Vse rastline, ki so obilno založene s kalijem, so mnogo bolj odporne za pozebo, nego tiste, ki kalija stradajo. Kalij močno pospešuje tvorbo cvetja in razvoj plodov. Pri sadnem drevju se

pomanjkanje kalija zelo občuti, ker so letine pičle in kakovost plodov slaba. Mnogo kalija potrebujejo tudi vse gomoljine, korenasta zelenjad in čebula.

Apno sprejema rastlina iz raznih spojin. Njega učinek je sila važen v zemlji in v rastlini. Apno uničuje škodljive kisline v zemlji in v rastlini in odločilno sodeluje, da ostane rastlina trdna in zdrava. Zelo ugodno vpliva tudi na razvoj cvetja in na zorenje. Sadno drevje potrebuje posebno mnogo apna, zlasti koščičasto. Brez zadostne množine apna v zemlji, drevje boleha in hira. Jablane napada rak, koščičasto sadno drevje pa smolika. Prav tako potrebuje mnogo apna vse sočivje, pesa, detelja, vrtnice itd. Vobče v naših zemljah ne manjka apna. Tu in tam ga pa sčasoma le primanjkuje, ker ga rastline porabijo in deževnica izpira v globino. V hlevskem gnoju je sila malo apna. Veliko ga je pa v pepelu (do 30%). Najboljše apneno gnojilo je živo apno, ko se navleče toliko vode, da razpade v prah. Z apnom gnojimo v jeseni ob suhem vremenu.

Manj razširjene trtne bolezni

Opisane tri bolezni vinske trte povzročajo glivice, ki se na različne načine занесajo na razne trsne dele, oziroma ki se po okuženju razvijajo v več ali manj ugodnih življenjskih pogojih. Sedaj pa hočemo navesti nekatere bolezni, ki jim ni izvor okuženje, ampak manj ugodni življenjski — fiziološki pogoji.

Trtna bledica ali kloroza je bolezen takega nenormalnega organskega razvoja, povzročenega po raznih zunanjih vplivih. Pojavlja se v vinogradih, ko da nekatere trte med zdravimi obledijo. Spomladi postanejo blede najprej vršičke, pozneje šele razviti listi; trta zastane v rasti, listi in poganjki se skrotovičijo, zarod slabo cvete in se večinoma osuje. Če pa trta oboli šele po cvetju, tedaj se grozdje zelo slabo razvija. Notranji povod te bolezni tiči v tem, ker ne dobiva zadostne in primerne hrane, zlasti ne dovolj železa, zato se tudi glavna tvoriteljna snov lista — zelenilo — ne more razvijati v zadostni množini, kajti za njegovo tvorbo je glavni

pogoj železo. Zunanji povodi temu obolenju so pa preobilica apna v zemlji, preveč vlažna tla, poškodba korenin ali stebela, lahko pa tudi slabo zaraščeno cepišče, kar povzroči slabo prehranjevanje.

Bledico ozdravimo, če odpravimo vzroke: pri vlažnih tleh, če zemljo globoko zrahljamo, oziroma jo osušimo; pri premočno apneni zemlji, če navozimo ilovice itd. V vsakem primeru pa pospešimo ozelenitev, če okrog trte zakopljemo ¼ kg zdrobljenega železnega vitrijola ali pa polijemo okrog nje raztopino istega. Tudi škropljenje z železno galico, enoodstotno raztopino, pomaga; toda z njim moramo postopati previdno, da listov ne osmodimo. Dobro zaleže tudi zalivanje z gnojnico.

Metličavost je istotako prehranjevalna bolezen trt, kajti vzrok njeni pojavi je iskati v motnjah prehrane in v oblikovanju staničja in pletiva, ki tvorijo tršno mladje. Metličavost spoznamo na tem, da izgleda vinska trta z njenimi mladikami slično kakor metla. Na trsu zrastejo do junija mladike le s kratkimi

čeni in z majhnimi zanikrnimi listi: vrhutega kaže trs pomanjkljivo rodovitost. Tekom poletja se pa trta spremeni tako, da se členi in listi normalno razvijejo in metličavost ni več tako vidna. Vendar ostanejo mladike na spodnjih delih kratkočelnske in malolistne, grozdje pa pičlo in raztreseno, nekateri trsi so pa celo brez zaroda. Metličavost se navadno pojavi v tretjem ali četrtem letu po zasaditvi enoletnih cepljenk, redkokdaj že v dveletnih nasadih. Po izvedenih poskusih je reznja na locne dober način za popravo metličavih trsov, medtem ko na reznike obrezani trsi obdrže metličavost več časa. S pravilnim obdelovanjem zemlje in s skrbnim obrezovanjem trt ta pojav kmalu izgine.

Rapavost ali gobavost trt je bolezen, podobna raku ali ožigu, ki jo napravi mraz na sadnem drevju. Razločuje se pa od njega v tem, da se ozebljeno mesto na drevju le osuši, razpoka in sčasoma odlušči, pri trti se pa iz razpoke razvijejo še posebej bradavicam podobni izrastki ali kraste kakor iz plutovine. Rapavost trt opažamo največkrat na starem lesu v bližini zemlje, najrajši na cepljenem mestu ali vsaj blizu njega. Ti gobavi izrastki obdajajo vča-

sih trtni les okoli in okoli, lahko pa tudi samo na eni strani in sicer po več decimetrov na dolgo. Take trte oslaba, zaostajajo v rašči in po nekaj letih izumro.

Vzrok gobavosti trt je mraz ali pozeba. Včasih jo povzročajo tudi pozni spomladni mrazovi v dobi, ko se sok prične pretakati. Ker se pri tem staničje v trti poškoduje, nastanejo motnje v pretakanju soka in s tem nepravilno prehranjevanje vseh trtnih organov. Rapavosti so podvržene zlasti trte, ki rastejo v nizkih legah, dalje one v težki mokrotni zemlji in sorte, ki zgodaj odganjajo.

Te bolezni se ubranimo, če sadimo trte le v prave vinorodne lege, ne v nizko ležečo in mokrotno zemljo, ampak le v suha ali vsaj osušena tla. Nadalje izbirajmo samo prave trtne podlage. Rapaste trte rešimo pred poginom, ako jih takoj v prvem ali najpozneje v drugem letu zgodaj spomladi tik pod bolnim mestom odrežemo, da nanovo odženejo iz zdravega lesa. Na cepilnem mestu pozebljene trte precepimo spodaj nanovo v precep ali v žlebiček. Tako si najsigurneje ohranimo take trte pri življenju, četudi zgubimo eno ali dve letini na njih. L.

(Konec.)

Po rojenju

Rojenje znači za vsako čebelno družino višek njene sile v tistem letu. Po rojenju se družinske moči razcepijo — kakor na kmetiji, ko se hčere in sinovi poženijo in pomože. Povsod — v izrojenjih in v rojih se prične novo, mlado življenje, povsod so pa težave, prav kakor pri človeških družinah, ki si ustanavljajo lastno ognjišče. Na najboljšem je še oni, ki je na domu za gospodarja ostal, če ga niso s prevelikimi dotami uničili. Tudi pri čebelah tako: izrojenec je na najboljšem — če ni prav preveč oslabil. Umen čebelar je oslabitev preprečil z omejevanjem rojev vsaj v modernih panjih, kjer ni pustil več kot en roj izleteti. Če tega ni storil, mu družina močno opeša. Če bi izgubila samo tisto množico čebel, ki z rojem zleti, bi še ne bilo tako hudo. Hujše je, ker zgubi staro oplemenjeno matico, ki je s prvcom zapustila panj. Tako v družini nastane po prvem roju

jako neugoden položaj: za prvim rojem kaj rad izleti še drugi in celo tretji — družina se s tem znatno skrči. Dan za dnem tudi stare čebele vsled slabosti in izdelanosti odmirajo — pomladka pa nič! Premislite, da je takšna družina navadno po 3 do 4 tedne brez oplemenjene matice in torej brez slehernega zaroda. (Za par dni pred rojem, stara matica nič ne zalega, poprej pa malo, okrog 10—12 dni traja razdobje med prvim in drugim rojem; preden se mlama matica opravi pa spet kak teden ali še več.) Če računamo, da bi matica v tem času zalegla dnevno povprečno po 1000 jajčec (kar v normalnih razmerah ni previsoka številka v tem času), utrpi družina v štirih tednih najmanj 25.000 mladih čebel — to je prav čeden roj! Pa samih mladice. Ni torej nič čudnega, če si izrojenec dolgo ne more prav pomagati, in navadno tisto leto ni kaj pri- da ž njim, če je dal več kot en roj. Pri

družinah, ki samo enkrat rojijo, je seveda položaj mnogo ugodnejši. Tukaj je že odlet čebel manjši, zlasti pa je mnogo krajša doba sicer v besedi ne resnične, a dejansko za družino vendarle prave brezmatičnosti. Po odhodu roja si namreč takšna družina hitro opomore, ker je mlada matica prav kmalu na mestu in prične zalegati. Sicer je pa izrojenec na boljšem pred roji, ker ima vsaj »hišo« v redu in v kašči nekaj — (včasih celo veliko) živeža. Ne preti mu vsaj nikaka nevarnost lakote.

Ne pa tako pri rojih. Najboljše se godi onemu, ki je šel prvi od hiše. Kakor pri ljudeh! Je najbogatejši na čebelah in ima seboj oplemenjeno matico, ki takoj prične v novem domu z zaleganjem množiti novo družino. Kjer je veliko delavcev pri roki, gre delo vse uspešnejše od rok in je korajžja nepri-merno večja kot tam, kjer jih je le malo. Prveč je ob ugodnem vremenu in dobrih pašnih prilikah s »hišo« (satov-jem) kmalu gotov. Ne potrebuje dosti-krat niti 10 dni! Komaj je pa sat izde-lan, je že tudi zaležen in v družini prične utripati takoj močen življenjski ritem, ki je prevažno poroštvo uspeha. Slabše se odrežejo naslednji roji. So po številu živali mnogo šibkejši in njihove matice so mladice, ki se morajo šele oplemeniti. Takoj je več dni zamude. Dokler mlada matica ni sprasena, ni pravega življenja in ne dela v družini. Ker je že itak tudi časovno drugac po-znejši od prvca in se tej okolnosti pri-druži še le ono zakasnenje, je slabši uspeh kar na dlani. Prav pogosto se pa še primeri, da roj z mlado matico svojo kraljico zgubi na prahi in postane

pravcati ubožec. Če ni hitre čebelarjeve pomoči, je zgubljen.

Da se družici težko posreči, da bi si stanovanje popolnoma dodelal, je razumljivo. Tako potem životari v polizdelani hiši in se trudi in peha za vsakdanji obstoj. Je navadno revež. Umen čebelar družkom pomaga na ta način, da po dva skup dené, dobre mlade, že oprasene matice (zlasti iz prvovrstnih družin) pa porabi za izmenjavo starejših v onih družinah v premičnih panjih, ki niso rojile. Seveda je še bolj prav družec že takoj po opremitvi družiti kar z maticami vred. Hitrejša okrepi-tev družin — hitrejši uspeh, dokler je zunaj še kaj bere. Potem se takšna družina ravno do ajde toliko razvije, da si nabere zimsko zalogo.

Večkrat se dogodi tudi, da roj (bodi prvi ali naslednji) zaide v veliko stisko zastran živeža. Če le kaj delj časa traja deževje po rojenju, je kaj hitro suh. Vesten čebelar ima na rojih vedno vsaj eno oko, če že ne obeh. Najvažnejša je pravilna oprasitev mladih matic (tudi v izrojenicah!), takoj za tem pa hrana, katero roju nikoli ne sme primanjkovati, če hočeš, da bo kaj iz nje-ga. Roj in lonec z medom sta si kaj rada v sorodu! Izdatek in trud ni tja vržen.

V modernih panjih čebelar tudi sa-tovja ne pustj čebelam graditi po nji-hovi mili volji. Delo kot skrben polir nadzoruje in če treba poseže vmes. Če se je satnica zlomila, jo odstrani, če skrivila, poravna. Potem dobi res satje, da mu srce poskakuje, kadarkoli ga vidi.

Stara matica

Ali v slučajih, kakor je bil zadnjič opisani, more čebelar vnaprej kaj po-magati, da se takšne nevšečne škodli-vosti onemogočijo. Smo rekli, da. Kako?

V zadnjem času se med Slovenci ve-liko dela na izboljšanju raznih žival-skih pasem. Pristojna oblastva skrbé, da dobe kmetovalci dobre plemenske ži-vali pri goveji živini, konjih, prašičih, kokoših itd. Tudi v čebelarstvu se dela na izboljšanju naše znane sive kranj-ske čebele. Osnovala se je v okviru Slovenskega čebelarskega društva ple-

menilna postaja v Kamniški Bistrici: sledile ji bodo podobne gotovo še dru-god. V teh postajah vzgojene in opra-sene matice bodo gotovo po večini prvo-vrstne. Vendar še dolgo ne bomo prišli do tega, da bi se po naših čebelnjakih ta vzreja kaj prida poznala. Pošiljanje matic je za marsikoga sitno in odveč, na plemenilni postaji vzgojene matice so pa drage. Treba je torej vsaj zaen-krat najti drugo pot, da si plemenske živali (matice in trote) doma vzreja-mo čim najboljše

Najprej matica! Kdor ima količkaj več družin, kmalu opazi, da so nekatere stalno boljše od drugih. Vedno so primerno pri moči, zdrave in pridne za donos. Jasno je, da močna, življenja polna družina lahko vzredi vse drugačno matico mimo šibke, revne družinice, ki samo životari. Zato pameten čebelar ne bo pustil, da si takšni slabiči sami izpodrejšajo plemene živali, marveč bo sam posegel vmes in jim dodal matico iz močne, vsestransko dobre družine. To ni nič težko pri modernih panjih, težko pa pri kranjičih in podobnih. Tukaj sploh — kakor smo že rekli — narava sama skrbi za izmenjavo in je čebelarjevo vmešavanje precej odveč in tudi domala nemogoče. Močna družina, ki se pripravlja na roj, vzredi novih matice za cel čebelnjak! Samo znati jih je treba odvzemati in dodajati drugim družinam. O tem kaj pozneje. Tudi matice iz panjev, ki prelegajo, so navadno prvovrstne, saj prelegajo le dobre, močne družine. Slabe in prav slabe so pa matice, ki jih vzrejajo brezmatične družine v zasilnih matičnikih, ki jih potegnejo nad čebelnimi celicami, v katerih se nahajajo že nekaj dni stare čebelne ličinke. Takšna matica je komaj nekaj večja od čebele, slabo, nepopolno spolno razvita in navadno drugo leto že odpove. Tako se dogodijo slučajni, kakor je bil zadnjič navedeni. Ne vedno, pa vendar zelo pogosto. Čebelarji, bojte se takšnega načina matične vzgoje! Če je družina brezmatična, je v neugodnem, nenor-

malnem stanju in sploh matic ne izpodreja tako sigurno dobro, kakor normalna matična družina. Zato ne rinete takim družinam mlade zalege iz drugih, četudi dobrih družin. Uspeh bo komaj v desetem primeru kaj prida.

Drugi nič manj važen činitelj za dobro matico je trot, tako že oni, ki ji je oplodil mater, zlasti pa ta, ki se bo ž njim sama sprašila. Koliko se ljudje brigajo, da pride krava k dobremu biku, kobila k prvovrstnemu žrebcu itd. Vedo, da je od tega mnogo odvisno. Pri čebelah pa kaj radi pozabljamo, da igrajo trotje važno vlogo pri oploditvi mladih matic. Vse sorte trote trpimo, kakor nam jih pač narava sama da. Izležejo se v starih, zmanjšanih trotjih celicah in so manjši in slabše razviti od normalnih; dogodi se celo, da imamo čisto v čebelnjaku tudi trotko iz čebelnih celic, prave pritlikavčke. Sicer je res, da oplemeni matico navadno kak močan trot, ali tudi to ni pravilo. Le preudarite, kako more slabo razvit troš oploditi matico za toliko stotisoč jajčec! Kaj sledi iz tega? Če ne pošiljamo matice na plemenilno postajo, moramo pa vsaj skrbeti, da sami ne bomo imeli v čebelnjaku slabih trotov, marveč vedno le trote iz nove trotovine. Pa ne le sami, tudi vsi sosedni čebelarji! Zato vneto dopovedujmo važnost dobrih trotov vsem sosedom-čebelarjem in jih pridobimo, da bodo na to skrbno pazili. Potem bomo imeli dobre, prvovrstne matice in uspeh gotovo tudi pri vašem mošnjičku ne bo izostal.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Korenje v naši kuhinji

Korenje ali korenček, pa naj bo pripravljen že kakorkoli, pri nas ni kdovekaj upoštevana jed; večinoma ga omalovažujejo in delajo grd obraz, če pride na mizo, misleč, da je to bolj jed za prašiče. Vendar delajo vsi, ki tako mislijo, korenju kot zelenjadi, veliko krivico. Temu je deloma krivo to, da pri nas ni navada, da bi dosti pripravljali korenje kot samostojno jed; toda pri drugih narodih ima ta izvrstna zelenjad isto veljavo kakor vsa druga,

cenjena zelenjad in je zato zelo pogosto na mizi, pripravljen na najrazličnejše načine. Pri nas poznamo korenje pečen, čimbo za običajno »govejo juho«, medtem ko jih je le malo, ki bi ga cenili kot samostojno jed.

Korenje je važno živilo ter zelo okusna zelenjad. V času slabih letin nadomešča celo sadje, ker lahko pripravimo iz njega razne izdelke, ki jih imamo potem namesto sadne mezge, marmelade itd. Vsebuje obilo sladkorja in sicer vrtno več kakor poljsko. Korenje ima pa tudi precej železa, ki je človeškemu organizmu zelo potrebna snov. Koren-

žek upliva ugodno na zdravje, posebno če trpimo na glavobolu ali splošni oslabelosti. Sploh je zdravilni učinek te zelenjavi v domačem zdravilstvu že zdavnaj znan in priznan.

Iz korenja pripravimo lahko celo vrsto okusnih jedil, posebno dokler je mlado. Najbolj okusno je od meseca junija do oktobra. Dokler je korenje zelo mlado ga samo ostržemo, da odstranimo tanko kožico. Staro korenje pa lupimo. Nato ga pa do čistega operemo in pustimo ocediti. Zelo mlad korenček radi uporabljamo tako, da ostanejo korenčki celi; velike korene pa razrežemo tako, da imajo posamezni kosi obliko majhnih korenčkov, ali pa jih zrežljamo na lepe kocke ali drobne rezance.

Zelo dobro in zdravilno je surovo korenje. Pripravimo ga takole: eden do dva šopka korenčka (okrog 500 g) olupimo, operemo, drobno nastrgamo in zmešamo s solatno omako. Pridenemo lahko tudi 2 žlice smetane in gotovo jed malo posujemo s sesekljanimi zelišči.

Pri ognju pa pripravljamo korenje na mnogo načinov. Izvrsten je mlad cel korenček, dušen v maslu z nekoliko sladkorja. Znano je tudi korenje v omaki, s smetano itd. Prav izborna jed nam da korenček skupno z graham. Napol mehkeemu korenčku pridenemo grah in malo zelenega petršilja. Ko je oboje mehko zmešamo malo presnega masla z moko, to denemo v korenje in mešamo, da dobimo gostljato omako, ki jo še izboljšamo s smetano. Paziti je pri vseh korenjevih jedeh na to, da ga čisto malo solimo. Malo slan korenček je mnogo okusnejši, pa tudi bolj zdrav in sladkor v njem pride bolj do veljave. Izvrstna je tudi korenjeva torta, kompot in druge sladice, ki prav nič ne zaostajajo za onimi iz sadja. Š. H.

KUHINJA

Dunajski zrezek v omaki. Od telečje ga stegna narežem majhne zrezke. — Zrezke operem, potolčem in nasolim. Potem jih povaljam v raztepenem jajcu in drobtinah ter ocvrem na masti. Ocvrte zložim na krožnik, polijem s sladko smetano in s sledečo omako: Na razbeljeno mast vržem drobno zrezano čebulo, malo popra, malo »gverca«, timexa, en lavorov list in odrezek limonove lupinice. Ko je oprazeno, zalijem

prav malo z juho, pridenem žlico kisle smetane in primešam še pol žlice moke. S precejeno polivko polijem meso. Kot pridevek mi služijo: debeli rezanci, različni žličniki ali emoki.

Špinača iz pesinih listov s krompirjem. Pesni osmukam liste, jih operem ter skuham v slani vodi. Ko se med prsti zmaže je kuhano. Z mrzlo vodo osvežene liste prav na drobno sesekljam ter stresem na bledormeno prežganje, ki sem ga napravila iz žlice masti, pol žlice moke in pol žlice drobtin. Ko se nekaj časa praži, zalijem z juho ali vodo in primešam par olupljenih kuhanih in pretlačenih krompirjev. Nazadnje primešam še žlico kisle smetane. Na mizo dam kot prikuho k mesu.

Grah s solato za prikuho. Oluščen in zbran zelen grah skuham v slani vodi. Vode naj bo le toliko, da ga pokriva. Solato zberem, operem in kuham kakih deset minut. Kuhano drobno sesekljam in pridenem prežganju, ki sem ga naredila iz žlice masti, žlice moke ter odišavila z zelenim drobno sesekljanim česnom in peteršiljem. Pridenem tudi vršček majarona. Nato zalijem z mastno juho in primešam grah z vodo, v kateri se je kuhal.

Črešnjevo praženje. V loncu zgodljam pol litra mrzlega mleka z dvema rumenjaka žlico sladkorja, malo soli, deset dkg moke in iz dveh beljakov sneg. Črešnje, ki naj jih bo deset dkg, primešam tem snovem. Vse to zlijem na razbeljeno surovo maslo ali mast ter spečem v pečici. Pečeno razrežem na koščke, potrese s sladkorjem in dam na mizo.

Pražene črešnje. V kozici razbelim žlico surovega masla, ki ga zarumenim z žličico sladkorja in s pestjo drobtin. Potem primešam tri pesti črešenj brez pecljev, prilijem pet žlic juhe, tri žlice vina, dva dkg sladkorja, košček cimeta in odrezek limonine lupinice. V četrto ure so črešnje kuhane. Ohlajene dam za prikuho ali pa kot samostojno jed na mizo.

Rudeče jagode s peno. V globoko posodo denem pol litra rdečih jagod. Nato pridenem štiri beljake, štiri žlice sladkorja in žlico ruma. S šibami za sneg stepam te snovi toliko časa, da nastane trd sneg. Na mizo dam za malo južino. Drobno pečivo je primeren pridelek C. K.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska borza. Promet z devizami na ljubljanski borzi postaja sedaj bolj pičel, ko se bližajo poletni meseci. V zasebnem prometu so povprečno plačevali kupei angleški funt po 235.44 Din, avstrijski šiling po 8.80 Din, špansko pezeto po 6.25 Din, grške bone po 39 par. — Uradni tečaji so pa notirali sledeče: angleški funt 216.43 Din, ameriški dolar 43.48 Din, holandski goldinar 29.62 Din, nemška marka 17.62 Din, švicar. frank 14.27 Din, belgijski belga 7.41 Din, italijanska lira 3.61 Din, francoski frank 2.89 Din, češka krona 1.83 Din.

CENE

g Žitni trg. Cene pšenice kažejo znake nazadovanja. Letina kaže namreč dobro in žito se je po pozebi večinoma dobro opomoglo, tako, da ne bo take škode, kakor je kazalo začetkom maja. Zato so cene, ki so se v zadnjem mesecu dvignile, nekoliko popustile. Pri koruzi pa so cene čvrste, ker se je začela izvsžati v znatnih množinah. Posledica se kaže v dvigu cen tega zrnja. — Na ljubljanski blagovni borzi so bile za žito pri vagonskih dobavah franko na kladalno postaja plačljivo proti duplikatu za 100 kg v vrečah naslednje ponudbe: Pšenica, 78 kg težka z 2 odstotki nečistoče, bačka po 139-144 Din, banatska 138—141 Din, oves slavonski 108 do 110 Din, koruza, popolnoma suha s kakovostnim jamstvom, bačka 77—79 Din, banatska 75—77 Din, moka ničla, bačka 235—245 Din, banatska 230—240 Din, št. 2 210—220 Din, št. 5 190—200 Din, otrobi debeli bački 100—105 Din. — Kupčije je primeroma malo, trgovci se zalagajo le za sproti.

g Tržišče lesa. Poletna sezona se bliža in s tem popušča tudi izvoz lesa. V zadnjem tednu se je prodalo le nekaj vagonov tramov navadnih tanjših mer, naj več $\frac{1}{4}$, in $\frac{1}{2}$, dalje desk-podmera ter nekoliko III. vrste. Išče se tudi les javor, oreh, lipa in hrastovi frizi. Toda trgovina s temi vrstami lesa je otežkočena vsled strogih izvoznih predpisov. Naši manjši proizvajalci lesa ga ne sortirajo in ne sestavljajo sezname blaga, zato ga takega težko odprodajo, ali po

zelo znižanih cenah. Tako je pri plohih neobhodno potreben seznam, sestavljen po debelini, širini in dolžini. Zmešano, nesortirano blago zelo pritiska na cene tudi ostalih vrst lesa.

g Svetovna trgovina. Vrednost svetovne trgovine v I. četrtletju 1935. l. je v zlatu padla v primeri s prvim četrtletjem 1934. l. za 3 odstotke, in sicer uvoz za 2 odstotka, izvoz pa za 4.5 odstotka. Nazadovanje uvoza beležita Afrika in Evropa, izvoz pa je narastel iz Azije.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Ptuj 4. t. m. Malokateri živinski sejem v Ptuj 4. t. m. je bil z živino tako dobro založen kot oni 4. junija. Kmetje so prignali 963 glav živine in sicer 95 volov, 397 krav, 32 bikov, 43 juncev, 83 telic, 32 konjev, 274 kobil in 7 žrebet. — Kupčija pa je bila razmeroma slaba, kajti odprodanih je bilo le 206 glav živine, od teh največ juncev, telic in krav. Cene za kg žive teže so bile sledeče: voli 2.60—3.75 Din, junci 2—3 Din, telice 2.75—4 Din, krave 1.20—3 Din, biki 2.50—3 Din. Konji so po kakovosti dosegli cene od 350 do 4.500 Din eden. Cene goveji živini so nekoliko nazadovale, konjem pa porasle.

g Živinski sejem v Mariboru 11. t. m. Prigon živine je znašal 96 volov, 364 krav, 22 konj, 10 bikov in 33 telet, skupaj 525 glav. Cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: voli debeli 2.75—3.50 Din, poldebili 2—2.25 Din, vprežni 2.50—3 Din, biki za klanje 2—2.50 Din, klavne krave debele 2.25—3 Din, plemenske krave 1.85—2 Din, krave klobasarice 1 do 1.25 Din, mlezne in breje krave 2.25 do 2.75 Din, mlada živina 2.50—3.25 Din, teleta 3.50—4 Din. Kupčija je bila precej živahna in je bilo odprodanih 247 glav.

g Živinski sejem v Kranju 11. junija 1935: Konji od 2500 do 3800 Din; voli od 3.50 do 4.50 Din; krave od 2.50 do 3.75 Din; telice 6 Din; teleta od 4.50 do 6 Din; prešiči pitani od 5 do 7 Din, prešiči plemenski od 110 do 140 Din; ovce 40 do 60 Din; biki od 2.75 do 3.75 Din.

PRAVNI NASVETI

Agrarna zemlja. J. S. Vsled agrarne razdelitve so vam vzeli vse parcele, ki ste jih imeli že več let v zakupu. Ker imate eno njivo posejano z deteljo, bi radi vedeli, če smete isto pokositi. — Ako so vam vse parcele odvzeli, istih nimate več v posesti. Zato tudi detelje ne smete več kositi.

Odjavljena gostilničarska obrt in davek. H. V. S. Gostilničarska obrt je bila odjavljena koncem leta 1931, davčna uprava pa vam je naložila davek tudi še za leto 1932. Obrt se je glasila na ženo, ki davka ni plačala. Davčna oblast pa je tudi možu zarubila nekatere stvari. Kaj naj stori mož, da prepreči prodajo zarubljenih stvari? — Obveznost plačevati pridobnine prestane koncem onega meseca, ko ste izvrševanje gostilničarske obrti trajno ustavili. V letu 1932 so vam najbrž naložili pridobnino za leto 1931, ko ste obrt še izvrševali. Vprašajte pri davčni upravi, kjer vam bodo lahko točno povedali, za kateri čas so vam naložili pridobnino. Morda pa niste davč. upravi prijavili, da ste prestali z izvrševanjem obrti. Davčni zavezanci morajo namreč prestanek obrata v 14 dneh javiti davčni upravi. Ako so za ženin dolg zarubili moževe stvari, naj mož vloži izločitveno tožbo. Še prej pa naj pozove davčno upravo, da izvršbo na njegove stvari ustavi, ako ima kakšna dokazila, da so zarubljene stvari res njegove.

Tožba proti ženi za moževe dolgove. A. J. Ako ste dedinja po možu, boste morali plačati njegove dolgove. Ni pa važno, ali vi veste za te dobljene dolgove, ali ne. Tožitelj bo moral pač vsak dolg dokazati (n. pr. s pričami, z zapiski, s knjigami ali tudi s svojim zaslišanjem). Seveda bo moral sodišče predložiti točni obračun, a ne samo navesti neko vsoto. Kar se tiče verodostojnosti prič, sodišče po prostem prevdanku samo presodi, koliko je eni ali drugi priči verjeti. Če pa mož ni imel premoženja, žena ne odgovarja za njegove dolgove, razen če je prevzela jamstvo zanje.

Dolgovci po umrlem možu. A. H. Z. Poročili ste vdovca, ki je imel precej manjših dolgov. Ko je bil mož na smrtni postelji, ste od drugih zvedeli, da boste dolžni njegovim staršem 6000 Din, ako on umrje. Vprašali ste moža, kakšen je ta dolg, pa Vam je rekel, da si je res od svojih staršev izposodil 6000 Din, ko se je prvič oženil in da je o tem dolgu napravljena tudi pismena zadolžnica, da pa mu je oče pred poroko z

Vami rekel, naj tega dolga Vam ne omenja, češ, da od njega itak ne bo nikoli zahteval povračila tega dolga. — Vprašate, če lahko sedaj starši od rajnega moža Vas tirjajo, da Vi vrnete ta možev dolg. — Ker Vi niste denarja prejeli, niti prevzeli ta možev dolg, zato starši rajnega moža ne morejo zahtevati plačila tega dolga od Vas. Plačilo dolga lahko zahtevajo le iz zapuščine Vašega moža, n. pr., če je hiša bila zapisana na ime pokojnega, se bo morala vršiti pri sodišču zapuščinska obravnava, pri kateri lahko starši zahtevajo, da dedič izplača sinov dolg iz vrednosti podedovane zapuščine.

Poplavljenja njiva. J. T. D. Ob večjih nalihvih priteče voda z brega na Vašo njivo in sicer preko sosedovega travnika in to radi tega, ker je sosed na svojem travniku izkopal jarke, tako, da se vsa voda odteka k Vam. Vprašate, če in kako to lahko preprečite. — Vsak ima pravico, da sebe obvaruje škode. To je storil sosed in pravočasno napravil za slučaj nalihov odtočne jarke in isto svetujemo tudi Vam. Sicer pa je Vaše vprašanje precej nejasno, zato Vam tudi ne moremo točneje odgovoriti.

Razveljavljena kupna pogodba in odškodninski zahtevki. J. C. Ker ste že imeli tožbo in končno dosegli razveljavljenje pogodbe, lahko zahtevate tudi primerno odškodnino. Seveda je vsaka tožba za odškodnino zastarana v treh letih od tistega časa, ko ste zvedeli za škodo in za osebo, ki Vam je škodo povzročila, pa naj je bila škoda povzročena po kršitvi pogodbene dolžnosti ali pa brez ozira na pogodbo. Če je torej preteklo več kot 3 leta ne morete iz naslova odškodnine ničesar iztožiti.

Izravana hruška na meji. S. F. St. S sosedom imate mejo zraven pota. V tej meji je rastel star oreh, ki ste ga vedno Vi tresli. Pred 10 leti Vas je sosed prosil, da odžagate vejo od oreha, ki je segala nad njegovo streho. Lani ste oreh posekali in deblo prodali. Na istem mestu, kjer je stal oreh, ste letos zasadili hruško, ki jo je sosed takoj izruval in trdi, da je po mapi meja tik do pota njegova. Vprašate, kako bi uredili mejo. — Če se s sosedom doma ne morete sporazumeti glede meje, bo pač moralo sodišče na Vašo zahtevo ali zahtevo Vašega sosedu mejo določiti na licu mesta. Sodišče bo zaslišalo priče in določilo mejo po zadnjem mirnem vživanju. Stroške tega postopka trpi vsak mejaš do polovice; če pa je bilo postopanje povzročeno z motenjem mirne posesti, sme sodišče naložiti stroške tudi stranki, ki je spor povzročila.